

Simone Veil: holokausti üleelanu ja Euroopa Parlamendi esimene naissoost president (1927–2017)

Advokaat, poliitik ja feminist Simone Veil oli aastatel 1974–1979 Prantsusmaa tervishoiuminister. Viimati nimetatud aastal sai temast Euroopa Parlamendi liige ja ta valiti presidendiks. Seda ametit pidas ta kuni aastani 1982. Temast sai esimese otsevalitud Euroopa Parlamendi president ja esimene naissoost president.

Veili hinnatakse Prantsusmaal kõrgelt eelkõige abordi legaliseerimise ning naiste elu ja vangide tingimuste parandamise eest. Ta on kogu Euroopas tuntud ka tänu sellele, et ta austas ja säilitas mälestust Teise maailmasõja ajal holokausti käigus tapetud juutidest ning et ta oli pühendunud Euroopa väärtustele ja ühtsusele. Teda imetletakse nii poliitilise kui ka isikliku vapruse pärast – ta elas üle Auschwitz-Birkenau koonduslaagri.

Veili lapsepõlvkogemused ja Teise maailmasõja aegsed traumaatilised läbielamised panid aluse tema pühendumisele ühtsele Euroopale, mille eest ta võitles kogu oma ülejäänud elu.

Varajane elu

Simone Jacob sündis 13. juulil 1927. aastal Nice'i linnas Prantsusmaal juudi perekonda. Tema ja teised tema pereliikmed arreteeriti 1944. aastal ja saadeti natside koonduslaagritesse, mis asusid Auschwitz-Birkenaus, Bobrekis ja lõpuks Bergen-Belsenis. Simone Jacob ja tema kaks õde jäid ellu, kuid ta vanemad ja vend surid koonduslaagrites. 1945. aasta mais naasis ta Pariisi, kus alustas õigus- ja politoloogiaalaseid õpinguid. 1946. aastal abiellus ta Antoine Veiliga.

Algus poliitikas

Veilist sai magistraadikohtu kohtunik ja selles ametis nõustas ta mitmeid justiitsministreid, kelle hulgas oli ka François Mitterrand. 1970. aastal sai temast magistraadikohtu nõukogu („Conseil supérieur de la magistrature”) esimene naissoost peasekretär. Legend räägib, et kui Valéry Giscard d'Estaing sai 1974. aasta aprillis Prantsusmaa presidendiks, siis läks ta Antoine Veilile koju

külla, et kutsuda teda oma uue valitsuse liikmeks. Otsekohe sealsamas otsustas ta määrata valituse liikmeks mitte Antoine'i, vaid tema abikaasa Simone'i.

Simone sai Giscard d'Estaingi valitsuse tervishoiuministriks. Varsti pärast valitsuse liikmeks määramist võitles ta jõuliselt abordi legaliseerimise eest Prantsusmaal ja saavutas edu alles siis, kui rahvussamblee opositsioon ühines temaga, et suruda 1975. aastal läbi seaduse vastuvõtmine. Seda peeti märkimisväärseks saavutuseks ja see seadus sai laialdaselt tuntuks kui Veili seadus (prants k „la loi Veil”).

Pühendunud ühtse Euroopa saavutamisele

Peale sõda oli Veilil holokausti üleelanuna raske mõista, kuidas üks Euroopa riik saab alustada sõda teise Euroopa riigi vastu. Poliitilise karjääri edenemisel Prantsusmaal pühendus ta üha rohkem ideele Euroopast, kus sellised julmused ei leia enam

kunagi aset. Seega, kui president Giscard d'Estaing palus Veilil olla 1979. aastal Euroopa Parlamendi esimestel otsevalimistel tema parteinimekirjas esikohal, haaras ta sellest võimalusest kohe kinni.

Veil valiti Euroopa Parlamenti, kus ta valiti selle presidendiks. Nii viisi sai temast esimese otsevalitud Euroopa Parlamendi juht ja esimene naine ELi institutsiooni eesotsas. Lisaks oli ta õiguskomisjoni juht ning keskkonna-, poliitika-, välis- ja julgeolekukomisjoni liige ning inimõiguste allkomisjoni liige. Samuti kuulus ta 1990. aastal loodud erikomisjoni, mis keskendus Saksamaa taasühinemisele.

Veil täitis parlamendi liberaalide ja demokraatide fraktsiooni (mildest hiljem sai liberaalide ja demokraatlike reformistide partei fraktsioon) juhi ja asejuhi ametit. 1981. aastal pälvis ta Karl Suure auhinna, millega tunnustatakse Euroopa ühtsusesse panustamist.

Hilisemad aastad

Pärast 14 aastat tööd Euroopa Parlamendi saadikuna naasis Veil 1993. aastal Prantsusmaa poliitikasse, kus ta teenis riigiministrina ning tervishoiu- ja sotsiaalküsimuste ministrina kuni 1995. aastani. 1998. aastal määrati ta Prantsusmaa Konstitutsiooninõukogusse. Aastatel 2001–2007 oli ta holokausti mälestamise fondi („Fondation pour la Mémoire de la Shoah”) esimene president. 2005. aastal osales ta kampaanias, et toetada Euroopa põhiseaduse lepingut.

Kui Veil valiti 2008. aastal Prantsuse Akadeemia („Académie Française”) liikmeks – olles väheste naiste seas, kes on saanud selle au osaliseks – lasi ta oma tseremoniaalse mõõga peale,

mis valmistatakse akadeemia iga liikme jaoks, graveerida kolm asja. Need olid järgmised: tema Auschwitzi tätoveeringu number 78651, Prantsuse Vabariigi moto „Vabadus, võrdsus, vendlus” ja Euroopa Liidu moto „Ühinenud mitmekesisuses”.

2011. aastal nimetati esplanaad Euroopa Parlamendi peahoone ees Brüsselis tema auks Simone Veili väljakuks ja 2012. aastal anti talle Prantsuse Auleegioni Suurrist. Pärast tema surma 30. juunil 2017. aastal avaldas Veilile austust Euroopa Parlamendi president Antonio Tajani, nimetades teda „silmapaistvaks Euroopa Parlamendi presidendiks, ELi südametunnistuseks, antisemitismi vastu võitlejaks ja naiste õiguste eest seisjaks. Tema sõnum naiste ja antisemitismi kohta on asjakohane tänini.” 2018. aasta juulis maeti tema säilmed Pariisi Panthéoni mausoleumi. Ta on viies naine, kes on saanud sellise au osaliseks.

Euroopa Parlamendi president Simone Veil vestleb Altiero Spinelliga, 1981.